

I.E.S. RICARDO MELLA

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

XEOGRAFÍA E HISTORIA

CURSO: 4ºESO

DEPARTAMENTO DE XEOGRAFÍA E HISTORIA

CURSO ACADÉMICO: 2022_2023

ÍNDICE

CONTIDOS

ÍNDICE	2
1. INTRODUCCIÓN	4
1.1. A MATERIA DE XEOGRAFÍA E HISTORIA	4
1.2. CONTEXTO ESCOLAR	5
1.3. PROFESORADO DO DEPARTAMENTO E PLAN DE TRABALLO	5
2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	6
2.1. AS COMPETENCIAS CLAVE EN XEOGRAFÍA E HISTORIA	6
2.2. CONCRECIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DOS PERFÍS COMPETENCIAIS	8
3. OBXECTIVOS DO CURSO	16
3.1. OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA	16
3.2. OBXECTIVOS DA MATERIA	17
4. CONCRECCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES	18
4.1. UNIDADES DIDÁCTICAS	18
4.2. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DOS SEGUINTES ASPECTOS: TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN, COMPETENCIAS CLAVE E PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	19
5. CONCRECCIÓN METODOLÓXICAS	29
6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS QUE SE VAIAN UTILIZAR	29
7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN E A CUALIFICACIÓN	29
7.1. CRITERIOS DE AVALIACIÓN	29
7.2. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	31
7.3. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN	32
7.4. AVALIACIÓN FINAL E RECUPERACIÓN	32
8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE	33
9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES	34
10. DISEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS	35

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	36
12. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS	36
13. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS	36
14. MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AVALIACIÓN E DE MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA	37

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO**1. INTRODUCCIÓN****1.1. A MATERIA DE XEOGRAFÍA E HISTORIA**

Xeografía e Historia como disciplina escolar ten como principal papel profundar no coñecemento da sociedade, da súa organización e funcionamento nun territorio, a través do tempo e na actualidade, utilizando o aprendido polo alumnado na etapa anterior na área de coñecemento do medio natural, social e cultural.

En ambas as dúas materias non se debe esquecer o importante que resulta adquirir un vocabulario conceptual propio e a capacidade para utilizalo e xeneralizalo correctamente, através de toda a ESO mediante conceptos que consideramos nucleares: o tempo histórico, o espazo e os recursos. Non debe esquecerse, á hora de introducir contidos metodolóxicos, a importancia de saber interpretar fontes de diversa tipoloxía, a comprensión da multicausalidade e a intencionalidade na interpretación dos procesos, o uso adecuado da información e o manexo da documentación.

A finalidade destas materias concretaríase en dar unha visión global do mundo e un conxunto de valores para que os alumnos e alumnas adopten unha actitude ética e comprometida dentro dunha sociedade plural e solidaria.

Deste xeito, entendemos a Xeografía e Historia non coma unha narración anecdótica, descritiva ou unha clasificación estereotipada dos rasgos do medio natural e das sociedades pasadas; senón coma unha disciplina explicativa e interpretada, é dicir, un discurso que analiza e interpreta as claves dos procesos e os fenómenos xeográficos e históricos.

Neste senso, o cuarto curso da ESO, como nivel finalista para toda a etapa, debe recoller gran parte dos contidos e criterios abordados con anterioridade, sobre todo aqueles relacionados co Desenvolvemento Sostible -non tanto na súa faceta ecolóxica, senón máis ben no seu papel político e socioeconómico-, o papel do feminismo e os movementos sociais de cuarta xeración e a conformación das sociedades actuais globalizadas e postindustriais.

Aspectos que afectan tanto á historia como ciencia social que estuda o presente, como á xeografía humana e as súas principais preocupacións en canto ás consecuencias das relacións entre o medio físico, os recursos e a humanidade e que ao cabo conforman os grandes espazos rexionais do planeta e que ven afectados por similares problemáticas e conflitos que vivimos hoxe en día.

No aspecto puramente histórico abórdanse os séculos XIX, XX e XXI, desde as bases históricas da dobre revolución -política e económica- protagonizada polos Estados Contemporáneos ata a conformación da sociedade de clases e a súa evolución e

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

caracterización ata o presente. Todo iso en referencia a un longo camiño balizado de procesos dramáticos, como o Imperialismo, o período de entreguerras ou a Guerra Fría, que veñen a interaccionar nunha realidade política e social cada vez máis plural e complexa.

Tamén, valórase a conformación dos procesos democráticos no mundo e en especial en España e Galicia, así como a conformación das distintas identidades individuais, sociais, colectivas e territoriais, que son resultado dos distintos avatares do pasado e os seus protagonistas. Un resultado, aínda aberto e mellorable condicionado polas decisións que o alumnado pode exercer no futuro como cidadáns dun mundo comprometido.

Por último, pero non menos importante, inclúense contidos artísticos e culturais que pretenden exemplificar, polo menos no básico, desde a arte moderna e postmoderno ata as plurais manifestacións actuais. Deberemos explicar non só a evolución formal senón tamén entender a arte contemporánea como unha linguaxe nova, rupturista e comprometida, resultado dos procesos artísticos previos e (des)conectado co noso presente.

En definitiva, o alumno de cuarto curso comprenderá a través desta materia o presente como un proceso inacabado sobre o que é posible actuar desde unha perspectiva científica e cívica para modelar o futuro.

1.2. CONTEXTO ESCOLAR

O IES Ricardo Mella está localizado en Vigo, na parroquia de Lavadores, na zona do Meixoeiro.

Cunha ampla oferta formativa en Formación Profesional, a ESO conta soamente cunha liña, dúas en Bacharelato. O equipo humano do centro está conformado por máis de 100 profesores e uns 1600 alumnos e alumnas.

Á hora de elaborar esta programación tivemos en conta o contexto sociolóxico dos nosos alumnos, que proceden na súa maioría do entorno rural do instituto, de clase media e media-baixa.

1.3. PROFESORADO DO DEPARTAMENTO E PLAN DE TRABAJO

Durante o presente curso 2022/23 o Departamento está formado polo seguinte profesorado:

- ❖ **Laura Carpente Tielas**, con destino definitivo no centro. A cargo da xefatura do departamento e da titoría de 2ºH de Bacharelato, imparte as seguintes materias:
  - 4º ESO, Xeografía e Historia, 1 grupo
  - 1º de Bacharelato, Historia do Mundo Contemporáneo, 1 grupo

---

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

- 2º de Bacharelato, Historia de España, 2 grupos
- FPBA2, Comunicación e Sociedade II, 1 grupo
- ❖ **Carmen del Real Pavón**, ocupando en permuta unha praza con destino definitivo. A cargo da titoría do grupo da ESA, imparte as seguintes materias:
  - ESA, Comunicación e Sociedade (2 ámbitos: social e lingüístico), 1 grupo
  - 2º de Bacharelato, Xeografía, 1 grupo
  - 2º de Bacharelato, Historia da Arte, 1 grupo
- ❖ **Héctor Novoa Pérez**, con destino provisional. Imparte as seguintes materias:
  - 1º da ESO, Xeografía e Historia, 1 grupo
  - 2º da ESO, Xeografía e Historia, 1 grupo
  - 3º da ESO, Xeografía e Historia, 1 grupo
  - 3º da ESO, Ámbito sociolingüístico, 1 grupo

Os membros do Departamento de Xeografía e Historia reuniranse cunha periodicidade, como mínimo ao mes, para coordinar a práctica docente, controlar o cumprimento da programación por trimestres, unir criterios respecto á elaboración das probas escritas e organizar as saídas previstas.

O profesorado dun mesmo nivel están permanentemente en contacto para coordinar a súa práctica diaria tanto nos contidos como nos materiais utilizados para a metodoloxía didáctica (vídeos, presentacións, textos..).

Dende o Departamento contemplamos a posibilidade de facer actividades conxuntas con outros seminarios de modo que a aprendizaxe, para os alumnos, sexa un proceso mutidisciplinar.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

2.1. AS COMPETENCIAS CLAVE EN XEOGRAFÍA E HISTORIA

Na materia de Xeografía e Historia de 4º ESO contribúese ao desenvolvemento das competencias clave da seguinte maneira:

- **Competencia social e cívica (CSC).** A materia contribúe á empatía social a través do coñecemento das realidades e ideoloxías historicamente contextualizadas, ao tempo que a súa dimensión axiolóxica desenvolve o xuízo crítico e o diálogo na resolución de conflitos.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

- **Competencia en conciencia e expresións culturais (CEC).** Esta competencia concrétese na nosa materia ao fomentar a sensibilidade cultural e a educación da mirada.
- **Aprender a aprender (CAA).** Entendida como *aprendizaxe autónoma*, exercitando a transformación da información en coñecemento por medio de métodos científicos.
- **Competencia do sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).** Promovida con actividades colaborativas de planificación, resolución e avaliación de traballos, e a elaboración autónoma do portafolio.
- **Competencia de comunicación lingüística (CCL).** De relevancia por canto dificilmente se poden segregar procedementos comunicativos escritos e orais da produción intelectual, e moi salientable dentro das ciencias sociais, onde ten especial importancia o emprego de fontes e probas históricas no discurso interpretativo.
- **Competencia dixital (CD).** Tanto fin coma instrumento, ao integrar de maneira non anecdótica as ferramentas TICs no proceso de ensino e aprendizaxe, tanto no tratamento da información na rede como na confección de material polo alumnado.
- **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT).** Ademais da asunción das matemáticas como un tipo de linguaxe pola que se estruturan os mapas neuronais mediante relacións lóxicas, fomentando o pensamento abstracto e inferencial, as matemáticas teñen unha aplicación directa nas ciencias sociais na análise de gráficos, estatísticas e táboas de datos sobre distintos aspectos da realidade histórica.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO**2.2. CONCRECIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DOS PERFÍS COMPETENCIAIS**

Os estándares de aprendizaxe avaliáveis que se consideran prioritarios no perfil competencial da materia de Xeografía e Historia organízanse do seguinte xeito:

Competencia	Estándares
Aprender a aprender	4º-XHB1.1.1 - Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.
	4º-XHB1.1.2 - Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.
	4º-XHB10.1.1 - Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.
	4º-XHB10.1.3 - Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.
	4º-XHB2.1.2 - Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
	4º-XHB2.2.1 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.
	4º-XHB2.2.2 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.
	4º-XHB2.2.3 - Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.
	4º-XHB3.2.1 - Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.
	4º-XHB3.5.1 - Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.
	4º-XHB4.1.1 - Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.
	4º-XHB4.1.2 - Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

	4º-XHB4.2.1 - Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.
	4º-XHB4.3.1 - Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.
	4º-XHB4.4.1 - Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.
	4º-XHB4.5.1 - Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.
	4º-XHB5.1.1 - Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia
	4º-XHB5.1.2 - Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.
	4º-XHB5.1.3 - Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.
	4º-XHB5.3.2 - Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.
	4º-XHB6.1.1 - Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).
	4º-XHB6.2.2 - Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.
	4º-XHB6.2.3 - Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.
	4º-XHB6.4.1 - Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.
	4º-XHB6.5.2 - Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).
	4º-XHB7.2.1 - Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.
	4º-XHB7.3.2 - Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica
	4º-XHB8.2.1 - Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.
	4º-XHB8.3.1 - Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.
	4º-XHB8.4.1 - Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.
	4º-XHB9.1.1 - Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

	4º-XHB9.1.2 - Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.
	4º-XHB9.2.1 - Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.
	4º-XHB9.3.1 - Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.
CD	4º-XHB9.1.1 - Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.
	4º-XHB9.2.1 - Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.
	4º-XHB9.3.1 - Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.
CCL	4º-XHB1.1.1 - Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.
	4º-XHB1.1.2 - Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.
	4º-XHB10.1.1 - Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgúns consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.
	4º-XHB10.4.1 - Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.
	4º-XHB2.1.2 - Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
	4º-XHB2.2.1 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgúns das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.
	4º-XHB2.2.2 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgúns das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.
	4º-XHB3.2.1 - Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.
	4º-XHB3.3.1 - Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

	4º-XHB4.1.1 - Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.
	4º-XHB4.1.2 - Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.
	4º-XHB4.3.3 - Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.
	4º-XHB4.4.1 - Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.
	4º-XHB4.5.1 - Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.
	4º-XHB5.1.3 - Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.
	4º-XHB5.2.1 - Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.
	4º-XHB5.3.1 - Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.
	4º-XHB5.3.2 - Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.
	4º-XHB6.2.3 - Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.
	4º-XHB6.4.1 - Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.
	4º-XHB6.5.1 - Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.
	4º-XHB7.3.2 - Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica
	4º-XHB8.3.1 - Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.
	4º-XHB9.2.1 - Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.
	4º-XHB9.3.1 - Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.
CEC	4º-XHB1.2.1 - Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgúnhas monarquías.
	4º-XHB4.5.1 - Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.
	4º-XHB4.5.2 - Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

CMCT	4º-XHB1.3.2 - Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.
	4º-XHB10.1.1 - Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.
	4º-XHB10.1.3 - Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.
	4º-XHB10.2.1 - Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.
	4º-XHB10.2.2 - Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
	4º-XHB3.5.1 - Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.
	4º-XHB9.3.1 - Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.
CSIEE	4º-XHB3.3.1 - Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.
	4º-XHB9.1.1 - Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.
	4º-XHB9.3.1 - Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.
CSC	4º-XHB1.1.1 - Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.
	4º-XHB1.1.2 - Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.
	4º-XHB1.2.1 - Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías.
	4º-XHB1.3.1 - Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.
	4º-XHB10.1.1 - Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.
	4º-XHB10.1.2 - Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

	4º-XHB10.2.1 - Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.
	4º-XHB10.3.1 - Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.
	4º-XHB2.1.1 - Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.
	4º-XHB2.1.2 - Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
	4º-XHB2.2.1 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.
	4º-XHB2.2.2 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.
	4º-XHB2.2.3 - Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.
	4º-XHB3.3.1 - Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.
	4º-XHB3.4.1 - Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.
	4º-XHB4.1.1 - Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.
	4º-XHB4.1.2 - Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.
	4º-XHB4.2.1 - Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.
	4º-XHB4.3.1 - Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.
	4º-XHB4.3.3 - Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.
	4º-XHB4.4.1 - Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.
	4º-XHB5.1.2 - Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.
	4º-XHB5.1.3 - Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

	4º-XHB5.2.1 - Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.
	4º-XHB5.3.1 - Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.
	4º-XHB5.3.2 - Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.
	4º-XHB6.1.1 - Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).
	4º-XHB6.2.3 - Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.
	4º-XHB6.3.1 - Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.
	4º-XHB6.4.1 - Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.
	4º-XHB6.4.2 - Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.
	4º-XHB6.5.1 - Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.
	4º-XHB6.5.2 - Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).
	4º-XHB7.1.2 - Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.
	4º-XHB7.3.1 - Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco
	4º-XHB7.3.2 - Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica
	4º-XHB8.1.2 - Comprende os proles e contras do estado do benestar.
	4º-XHB8.2.1 - Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.
	4º-XHB8.3.1 - Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.
	4º-XHB8.3.2 - Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc
	4º-XHB8.3.3 - Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

	4º-XHB8.4.1 - Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.
	4º-XHB9.1.1 - Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.
	4º-XHB9.1.2 - Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.
	4º-XHB9.2.1 - Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.
	4º-XHB9.3.1 - Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.

3. OBXECTIVOS DO CURSO

3.1. OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás outras persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal. c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres.
- c) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas outras persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.
- d) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes da información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- e) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- f) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- g) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexos, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.
- h) Comprender e expresarse en máis dunha lingua estranxeira de maneira apropiada.
- i) Aprender a orientarse e situarse no espazo, utilizando mapas e planos.
- j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propia e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural, coñecer mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e sociedade galega ou a outras culturas do mundo.
- k) Coñecer o corpo humano e o seu funcionamento, aceptar o propio e o das outras persoas, aprender a coidalo, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos do

---

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social.

- l) Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.
- m) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- n) ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e mellora e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- o) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade

3.2. OBXECTIVOS DA MATERIA

1. Identificar as características do «Antigo Réxime» desde distintas perspectivas.
2. Valorar o movemento cultural e social da Ilustración.
3. Coñecer as aportacións dalgúns pensadores ilustrados en España e Galicia.
4. Identificar e comprender os distintos procesos revolucionarios nos Estados Unidos, Francia, España e Iberoamérica, afondando nos feitos que os motivaron, o seu alcance e as súas limitacións.
5. Comprender a evolución de España e Galicia a través dos cambios económicos provocados pola industrialización do país, afondando nos avances e contras deste proceso.
6. Afondar no imperialismo, a súa evolución, as potencias imperialistas e a repartición de poderes no mundo.
7. Identificar os aspectos principais da I Guerra Mundial.
8. Coñecer a evolución das revolucións rusas que comezan no ano 1917 e do desenlace do stalinismo.
9. Analizar as causas e consecuencias do derrubamento da URSS.
10. Recoñece a singularidade dos movementos artísticos do século XIX e inicios do XX.
11. Analizar os acontecementos, fitos e procesos ocorridos no período de entreguerras.
12. Afondar nas causas que provocaron o auxe dos fascismos.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

13. Valora as características da ditadura franquista ao longo da súa evolución.
14. Identificar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX.
15. Coñecer e identificar algúns factores da globalización.
16. Recoñecer o que supuxo a revolución tecnolóxica e os cambios fundamentais que provocou.

4. CONCRECCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

4.1. UNIDADES DIDÁCTICAS

Os contidos da materia distribúense nas seguintes unidades didácticas:

- UD.1. A Crise do Antigo Réxime
- UD.2. A revolución liberal
- UD.3. A revolución industrial
- UD.4. O movemento obreiro
- UD.5. A expansión imperialista
- UD.6. A Primeira Guerra Mundial
- UD.7. As revolucións rusas
- UD.8. Economía de entreguerras
- UD.9. Os fascismos históricos
- UD.10. A Segunda Guerra Mundial
- UD.11. A Guerra Fría
- UD.12. Conflitos no mundo actual

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

4.2. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DOS SEGUINTE ASPECTOS: TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN, COMPETENCIAS CLAVE E PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Criterio de avaliación	Estándares	Grao mínimo de consecución	T 1	T 2	T 3	Instrumentos de avaliación / Procedementos de avaliación	C.C.
Bloque 1: O século XVIII en Europa ata 1789							
XH-B1.1	4º-XHB1.1.1 - Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.	Establece, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.	X			PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA, CCL
XH-B1.1	4º-XHB1.1.2 - Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	X			PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CAA, CCL
XH-B1.2	4º-XHB1.2.1 - Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgúnhas monarquías.	Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgúnhas monarquías.	X			PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CCEC, CCL
XH-B1.3	4º-XHB1.3.1 - Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.	Debate sobre avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, no século XVIII	X			PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CMCT, CAA
XH-B1.3	4º-XHB1.3.2 - Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.	Sinala as implicacións do empiricismo e o método científico.	X			PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CMCT
Bloque 2: A era das revolucións liberais							

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

XH-B2.1	4º-XHB2.1.1 - Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	Explica as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	X			PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades. Postas en común.	CSC, CAA, CCL
XH-B2.1	4º-XHB2.1.2 - Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas, sobre as revolucións liberais.	X			PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA, CCL
XH-B2.2	4º-XHB2.2.1 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.	Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX	X			PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA, CCL
XH-B2.2	4º-XHB2.2.2 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XVIII	X			PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CAA, CCL
XH-B2.2	4º-XHB2.2.3 - Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.	Discute as implicacións da violencia.	X			PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CAA, CCL
Bloque 3: A Revolución Industrial							
XH-B3.1	4º-XHB3.1.1 - Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra	Sinala os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.	X			PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. Intercambios orais co alumnado.	CSC, CAA, CCL

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

						INSTRUMENTOS: Resolución de actividades. Postas en común.	
XH-B3.2	4º-XHB3.2.1 - Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.	Compara a industrialización de diferentes países de Europa.	X			PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA, CCL
XH-B3.2	4º-XHB3.2.2 - Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	X			PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CAA, CCL
XH-B3.3	4º-XHB3.3.1 - Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	X			PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Investigacións .	CSC, CSIEE, CCL
XH-B3.4	4º-XHB3.4.1 - Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	Especificas algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	X			PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC
XH-B3.5	4º-XHB3.5.1 - Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	Elabora un eixe cronolóxico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	X			PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CAA, CMCT
Bloque 4: O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial							
XH-B4.1	4º-XHB4.1.1 - Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	Explica como o Imperialismo inflúe na xeopolítica mundial e nas relacións económicas.	X			PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA, CCL

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

XH-B4.1	4º-XHB4.1.2 - Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.	Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.	X			PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA, CCL
XH-B4.2	4º-XHB4.2.1 - Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	Sinala as interconexións entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	X	X		PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA
XH-B4.3	4º-XHB4.3.1 - Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	Explica as causas e procesos da I Guerra Mundial.		X		PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA
XH-B4.3	4º-XHB4.3.2 - Analiza o novo mapa político de Europa.	Explica o novo mapa político de Europa.		X		PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA
XH-B4.3	4º-XHB4.3.3 - Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.	Describe a derrota de Alemaña.		X		PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CAA, CCL
XH-B4.4	4º-XHB4.4.1 - Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	Reflexiona sobre alcance da Revolución Rusa.		X		PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA, CCL
XH-B4.5	4º-XHB4.5.1 - Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	Analiza cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.		X		PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CAA, CCL, CCEC
XH-B4.5	4º-XHB4.5.2 - Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.		X		PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA, CCL, CCEC

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO**Bloque 5: A época de entreguerras (1919-1945)**

XH-B5.1	4º-XHB5.1.1 - Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia	Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.		X		PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA, CCL
XH-B5.1	4º-XHB5.1.2 - Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008		X		PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA
XH-B5.1	4º-XHB5.1.3 - Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.	Analiza as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.		X		PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Investigacións .	CSC, CAA, CCL
XH-B5.2	4º-XHB5.2.1 - Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CCL
XH-B5.3	4º-XHB5.3.1 - Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.	Explica as principais reformas durante a II República española.			X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CCL
XH-B5.3	4º-XHB5.3.2 - Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.	Explica as causas da Guerra Civil española.			X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CAA, CCL

Bloque 6: As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)

XH-B6.1	4º-XHB6.1.1 - Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	Analiza as causas da II Guerra Mundial.			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA
---------	--	---	--	--	---	---	-------------

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

XH-B6.2	4º-XHB6.2.1 - Sitúa nun mapa as fases do conflito.	Localiza as fases do conflito.			X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CAA
XH-B6.2	4º-XHB6.2.2 - Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.	Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA, CCL
XH-B6.2	4º-XHB6.2.3 - Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	Explica as causas e consecuencias da II Guerra Mundial.			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA, CCL
XH-B6.3	4º-XHB6.3.1 - Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	Emite unha reflexión sobre a significación do Holocausto na historia mundial			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC
XH-B6.4	4º-XHB6.4.1 - Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	Explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA, CCL
XH-B6.4	4º-XHB6.4.2 - Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	Describe as consecuencias da guerra de Vietnam			X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades. Postas en común.	CSC, CAA, CCL
XH-B6.5	4º-XHB6.5.1 - Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CCL
XH-B6.5	4º-XHB6.5.2 - Distingue entre contextos	Distingue entre contextos diferentes			X	PROCEDEMENTOS: Análise de	CSC,

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

	diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	do mesmo proceso.				produccións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CAA
Bloque 7: A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético							
XH-B7.1	4º-XHB7.1.1 - Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	Explica os avances dos réximes soviéticos en Europa.			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA, CCL
XH-B7.1	4º-XHB7.1.2 - Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado			X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Investigacións .	CSC
XH-B7.2	4º-XHB7.2.1 - Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA, CCL
XH-B7.3	4º-XHB7.3.1 - Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco	Explica as fases da ditadura de Franco.			X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC
XH-B7.3	4º-XHB7.3.2 - Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica	Discute como se entende en España o concepto de memoria histórica.			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA, CCL
Bloque 8: O mundo recente entre os séculos XX e XXI							
XH-B8.1	4º-XHB8.1.1 - Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época	Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época.			X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CAA
XH-B8.1	4º-XHB8.1.2 - Comprende os proles e contras do estado do benestar.	Explica os proles e contras do estado do benestar.			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado.	CSC

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

						INSTRUMENTOS: Postas en común.	
XH-B8.2	4º-XHB8.2.1 - Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exames.	CSC, CAA, CCL
XH-B8.3	4º-XHB8.3.1 - Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.	Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA, CCL
XH-B8.3	4º-XHB8.3.2 - Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.	Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición.			X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CCL
XH-B8.3	4º-XHB8.3.3 - Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	Debate sobre o problema do terrorismo en España.			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA, CCL
XH-B8.4	4º-XHB8.4.1 - Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	Discute sobre a construción da Unión Europea.			X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades. Postas en común.	CSC, CAA, CCL

Bloque 9: A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

XH-B9.1	4º-XHB9.1.1 - Procura na prensa novas dalgun sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	Procura na prensa novas dalgun sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.			X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CD, CCL, CAA, CSIEE
XH-B9.1	4º-XHB9.1.2 - Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.	Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA
XH-B9.2	4º-XHB9.2.1 - Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación.			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA, CCL, CD
XH-B9.3	4º-XHB9.3.1 - Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.	Crea contidos sobre algún aspecto conflitivo da globalización.			X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CD, CAA, CCL, CMCT, CSIEE
Bloque 10: A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía							
XH-B10.1	4º-XHB10.1.1 - Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.	Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global.			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CMCT, CAA, CCL
XH-B10.1	4º-XHB10.1.2 - Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.	Reflexiona sobre como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Postas en común.	CSC, CAA

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

XH-B10.1	4º-XHB10.1.3 - Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	Compara as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	X			PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CMCT, CAA
XH-B10.2	4º-XHB10.2.1 - Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	X	X	X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. Probas específicas. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades. Exames.	CSC, CMCT
XH-B10.2	4º-XHB10.2.2 - Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	X	X	X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades.	CSC, CMCT
XH-B10.3	4º-XHB10.3.1 - Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	X	X	X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. Intercambios orais co alumnado. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades. Postas en común.	CSC, CMCT
XH-B10.4	4º-XHB10.4.1 - Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	X	X	X	PROCEDEMENTOS: Análise de producións do alumnado. Probas específicas. INSTRUMENTOS: Resolución de actividades. Exames.	CSC, CCL

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO**5. CONCRECCIÓNS METODOLÓXICAS**

Extraendo pautas dos postulados construtivistas, planifícase unha estratexia didáctica flexible que asigna respectivos papeis á docente e ao alumnado na dinámica de aula.

Optamos por unha estratexia interactiva que concibe a unidade didáctica como unha secuencia planificada de actividades.

Comezamos a unidade cunha presentación do tema, unha introdución que pretende motivar ao tempo que sitúa a unidade didáctica no proceso formativo e disciplinar do curso. Para iso enlazamos con coñecementos xa traballados en unidades anteriores e formulamos interrogantes sobre os obxectivos da nova unidade, mobilizando así as ideas previas do alumnado. No desenvolvemento do tema ampliamos a comprensión do alumnado sobre o tema por medio dunha secuencia de actividades, sempre conectando con exemplos do presente ou da realidade próxima do alumnado para motivar e clarificar significados. Finalizamos a unidade cunha síntese que explique o estudado e regresamos aos interrogantes iniciais para valorar e avaliar as aprendizaxes adquiridas.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS QUE SE VAIAN UTILIZAR

- a) Libro de texto: *Xeografía e Historia. ESO 4*. Edit. Vicens Vives
- b) Material de elaboración docente. Unha escolma de material seleccionado ou elaborado para atender aos obxectivos e contidos.
- c) Internet. Consulta con páxinas *Web* recomendadas.
- d) A Aula Virtual da materia.

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN E A CUALIFICACIÓN**7.1. CRITERIOS DE AVALIACIÓN**

En relación aos obxectivos establecidos, derívanse os seguintes criterios de avaliación:

Obxectivos	Criterios de avaliación
Identificar as características do «Antigo Réxime» desde distintas perspectivas.	Sinala características do Antigo Réxime en textos históricos, imaxes, vídeos ou cadros comparativos.
Valorar o movemento cultural e social da	Explica as aportacións de diversos autores da

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

<p>Ilustración.</p> <p>Coñecer as aportacións dalgúns pensadores ilustrados en España e Galicia.</p>	<p>Ilustración.</p> <p>Comentar as aportacións dalgúns pensadores ilustrados en España e Galicia.</p>
<p>Identificar e comprender os distintos procesos revolucionarios nos Estados Unidos, Francia, España e Iberoamérica, afondando nos feitos que os motivaron, o seu alcance e as súas limitacións.</p>	<p>Elabora esquemas ou mapas conceptuais que distingan as causas e consecuencias dos procesos revolucionarios do século XIX.</p>
<p>Comprender a evolución de España e Galicia a través dos cambios económicos provocados pola industrialización do país, afondando nos avances e contras deste proceso.</p>	<p>Identifica as características do proceso de industrialización no século XIX en España e Galicia.</p>
<p>Afondar no imperialismo, a súa evolución, as potencias imperialistas e a repartición de poderes no mundo.</p>	<p>Clasifica motivacións que impulsaron o proceso imperialista do século XIX.</p> <p>Sinala consecuencias da imposición de estruturas económicas, políticas e sociais por parte das potencias imperialistas nas súas colonias.</p>
<p>Identificar os aspectos principais da I Guerra Mundial.</p>	<p>Esquematiza as causas e consecuencias da I Guerra Mundial.</p>
<p>Coñecer a evolución das revolucións rusas que comezan no ano 1917 e do desenlace do stalinismo.</p>	<p>Elabora un eixe cronolóxico que distinga fases no proceso revolucionario ruso.</p> <p>Sinala as características principais do réxime stalinista.</p>
<p>Analizar as causas e consecuencias do derrubamento da URSS.</p>	<p>Elabora un esquema ou mapa conceptual que distinga causas e consecuencias da caída da URSS.</p>
<p>Recoñece a singularidade dos movementos artísticos do século XIX e inicios do XX.</p>	<p>Sinala características dos movementos artísticos do século XIX e inicios do XX presentes en diversas obras de arte do período.</p>
<p>Analizar os acontecementos, fitos e procesos</p>	<p>Comenta gráficos e cadros estatísticos sobre a</p>

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

ocorridos no período de entreguerras.	economía do período de entreguerras.
Afondar nas causas que provocaron o auxe dos fascismos.	Redacta un texto explicativo que relacione causas do ascenso dos fascismos.
Valora as características da ditadura franquista ao longo da súa evolución.	Comenta as características da ditadura franquista.
Identificar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX.	Identifica os axentes históricos máis relevantes dos procesos de descolonización. Sinala consecuencias da descolonización.
Coñecer e identificar algúns factores da globalización.	Sinala características definitorias da globalización.
Recoñecer o que supuxo a revolución tecnolóxica e os cambios fundamentais que provocou.	Debate sobre o impacto da revolución tecnolóxica.

7.2. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Supoñen un conxunto diversificado de procedementos para atender as diferentes características do alumnado:

Procedementos	Instrumentos
A) Probas ou exames escritos Como mínimo dous por avaliación (seis ó longo do curso). Nestas probas terase en conta a asimilación de conceptos e manexo de competencias.	Os exames escritos toman forma de probas de carácter aberto, nas que o alumnado debe construír as respostas ás preguntas. Utilizarase como instrumentos de avaliación os estándares de aprendizaxe avaliáveis.
B) Análise das producións do alumnado Ligadas aos contidos das unidades didácticas. Farase, polo menos, un traballo de elaboración en cada trimestre.	Poderán adquirir o carácter de actividades de diverso formato ou de traballos de elaboración (sínteses, investigacións, exposicións orais). Ademais de empregar os estándares de aprendizaxe avaliáveis, para todos os formatos deséñanse rúbricas ou listas de control para a súa avaliación.
C) Intercambios orais co alumnado	Adquiren forma de preguntas directas e individuais ou de postas en común e debates

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

Nas que o protagonismo da docente e do alumnado equilíbranse, de xeito que esta promove e conduce as intervencións daquel, matizándoas sen impoñer afirmacións. Formato oportuno para os debates, a revisión de actividades ou as conclusións de apartado.	de carácter grupal. Sen ser un instrumento en si mesmo para avaliar o grao de consecución de cada estándar de aprendizaxe ou de adquisición de competencias, os intercambios orais aportan información imprescindible para a docente sobre o grao de aprendizaxe dos contidos, ademais de promover a expresión oral e a interacción intergrupal.
--	---

7.3. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Os anteriores procedementos de avaliación computarán na cualificación da nota de cada avaliación trimestral coas seguintes porcentaxes:

- A) **Probas escritas**, un 70% da nota. Faranse como mínimo un exame por avaliación. No caso de facer máis de un, a nota final será a media aritmética entre eles, sempre que se acade como mínimo un tres en cada un; se non se acada esta nota no primeiro parcial o alumno irá ao seguinte parcial coa totalidade dos contidos traballados ata o momento.
- B) **Traballos de elaboración e actividades** de aula, un 30% da nota.

De xeito que,

Procedementos	Instrumentos	Ponderación
Probas escritas	Estándares de aprendizaxe Rúbricas (actividades, traballos de investigación, sínteses, exposicións orais).	70%
Actividades e traballos		30%

7.4. AVALIACIÓN FINAL E RECUPERACIÓN

Segundo a ORDE do 25 de xaneiro de 2022 pola que se actualiza a normativa de avaliación nas ensinanzas de educación primaria, de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato no sistema educativo de Galicia, durante o curso haberá **tres avaliacións parciais e unha final** na ESO. Seguindo a ORDE do 27 de decembro de 2022 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2022/23, a terceira avaliación coincidirá temporalmente coa avaliación final ordinaria.

Unha vez rematada a terceira avaliación, calcularase a **cualificación final** provisoria como nota media numérica (do 1 ao 10) das cualificacións obtidas nas tres avaliacións parciais.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

O alumnado cunha avaliación suspensa -menos de 5 puntos na cualificación- terá a oportunidade de **recuperala** durante a avaliación seguinte mediante a realización de probas ou traballos. A recuperación do terceiro trimestre terá lugar antes da avaliación final ordinaria. A cualificación obtida mediante estes procedementos substituirá ao suspenso a efectos de cálculo da media aritmética final, sempre e cando non sexa inferior á nota anterior.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

O seguimento e valoración do noso traballo será levado a cabo segundo os seguintes indicadores de logro:

- Identifica na programación obxectivos, contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe adaptados ás características do grupo de alumnos aos que vai dirixida a programación. Describe as medidas para atender tanto os alumnos cun ritmo máis lento de aprendizaxe coma os que presentan un ritmo máis rápido.
- Emprega materiais variados en canto a soporte (impreso, audiovisual, informático) e en canto a tipo de texto (continuo, descontinuo).
- Emprega materiais adecuados para favorecer o desenvolvemento das competencias clave e a transferencia das aprendizaxes do contorno escolar ao sociofamiliar e profesional.
- Estimula tanto o pensamento lóxico (vertical) coma o pensamento creativo (lateral).
- Fomenta, a través da súa propia conduta e as súas propostas de experiencias de ensino-aprendizaxe, a educación en valores.
- Favorece a participación activa do alumno para estimular a implicación na construción das súas propias aprendizaxes.
- Enfronta o alumno coa resolución de problemas complexos da vida cotiá que esixen aplicar de forma conxunta os coñecementos adquiridos.
- Establece canles de cooperación efectiva coas familias para o desenvolvemento da educación en valores e no establecemento de pautas de lectura, estudo e esforzo na casa, condicións para favorecer a iniciativa e autonomía persoal.
- Propón actividades que estimulen as distintas fases do proceso de construción dos contidos (identificación de coñecementos previos, presentación, desenvolvemento, profundamente, síntese).
- Dálles resposta aos distintos tipos de intereses, necesidades e capacidades dos alumnos.
- Orienta as actividades ao desenvolvemento de capacidades e competencias, tendo en

---

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

conta que os contidos non son o eixe exclusivo das tarefas de planificación senón un elemento máis do proceso.

- Estimula a propia actividade construtiva do alumno superando a énfase na actividade do profesor e o seu protagonismo.

A avaliación do proceso de ensino terá un carácter formativo, orientado a facilitar a toma de decisións para introducir as modificacións oportunas que nos permitan a mellora do proceso de xeito continuo. Con iso pretendemos unha avaliación que contribúa a garantir a calidade e eficacia do proceso educativo. Todos estes logros e dificultades que se atoparon serán recollidos na Memoria Final do curso, xunto coas correspondentes Propostas de Mellora de cara a que, cada curso escolar, a práctica docente aumente o nivel de calidade.

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

Para aquel alumnado que ten que recuperar unha materia pendente propia do Departamento, elabórase un **plan de reforzo e recuperación** que consta dos seguintes apartados:

- a) Identificación da alumna ou do alumno
- b) Información relevante sobre a materia ou as materias sen superar.
- c) Currículo a desenvolver, con especificación dos criterios de avaliación.
- d) Estratexias metodolóxicas que se utilizarán no seu desenvolvemento.
- e) Recursos necesarios para o seu desenvolvemento.
- f) Tarefas a realizar, coa debida temporalización.
- g) Seguimento e avaliación.
- h) Acreditación da información á familia (Ao comezo do curso, o profesorado implicado entregará ás familias do alumnado con materias pendentes un resumo do plan de reforzo. As familias deberán entregar firmado un resguardo para garantir que recibiron dita información).

Os **contidos, criterios de avaliación e estándares** serán os correspondentes ao curso do que teñan a materia pendente, fixados na programación do Departamento do curso pasado 2021-2022. A tal fin, dende o Departamento facilitaráselle o libro de texto correspondente ou mesmo material adicional que soliciten. Para unha maior atención deste alumnado, a profesora do curso actual, será a encargada de entregar o *dossier*, atender as dúbidas, explicando e resolvendo todas as cuestións necesarias, e se fora necesario, a xefa de Departamento apoiará ao profesor do curso e coordinará todas as actividades.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

As **tarefas a realizar** dentro do plan de reforzo consisten na realización dun *dossier* de actividades (50%) –dividido en dous cadernos de actividades- e a realización dunha proba escrita (50%). As datas de entrega de actividades e de realización das probas serán fixadas polo equipo de Dirección do centro:

a) *Dossier*: caderno de actividades dividido en 2 bloques:

- 1) O primeiro haberá que entregalo cuberto na primeira avaliación.
- 2) O segundo haberá que entregalo cuberto na segunda avaliación.

Trala entrega de cada caderno de actividades a profesora procederá á corrección dos mesmos para a súa avaliación no trimestre correspondente e a súa devolución ao alumnado.

b) Proba escrita: a realizar na terceira avaliación.

En cada sesión de avaliación farase o seguimento do plan de reforzo, informando ao profesorado titor da evolución de cada alumno e, de ser necesario, faranse os axustes que procedan.

Para poder aprobar os alumnos deben acadar un 5 na nota de cada parte do traballo a realizar (primeiro *dossier*, segundo *dossier* e a proba escrita). A cualificación final resultará da media aritmética das mesmas.

Se o alumno non superase a materia pendente coa realización das tarefas sinaladas, poderase presentar a unha proba extraordinaria en xuño de 2023, que consistirá na realización dun exame escrito que suporá o 100% da nota.

10. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS

Nos diferentes niveis da ESO realizarase unha avaliación inicial (coñecementos básicos, comprensión oral e lectora, ritmo de traballo, entre outros aspectos). Os procedementos empregados serán actividades orais e escritas nas primeiras sesións de clases. Os resultados reflectiranse nas actas de avaliación inicial do centro, o comentado por parte de todo o profesorado do grupo e recollido nestas sesións de avaliación, servirán para deseñar a atención individualizada, así como para valorar e adaptarse ao nivel xeral de coñecementos do grupo.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO**11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE**

A secuencia de actividades que configuran as unidades didácticas reflexa medidas de adaptación á diversidade:

- a) No seu deseño e secuenciación ao longo do curso, coidando unha introdución pautada e progresiva dos conceptos e competencias e o seu tratamento recorrente, trazando unha ruta flexible que pode adaptarse aos diferentes ritmos e necesidades.
- b) Contando con actividades de reforzo e ampliación en cada unidade. Máis aló das estratexias específicas de atención ao ACNEAE e prevendo diferentes ritmos de aprendizaxe e dificultades no desenvolvemento do traballo na aula, elabórase unha batería de actividades adaptadas ás diferentes necesidades de aprendizaxe identificadas no alumando.

12. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Os temas transversais están presentes no desenvolvemento de todas as materias do Departamento. Entre eles cabe salientar:

- A educación para a igualdade
- A educación en e para a paz
- A educación para o desenvolvemento sostible

A todos eles farase referencia explícita e sistemática durante as clases e estarán presentes no deseño das actividades e traballos de investigación.

Así mesmo, os elementos transversais indicados na lexislación (Art. 6 do RD 1105/2014), traballaranse con actividades específicas: a comprensión lectora (a), a expresión oral e escrita (b), a comunicación audiovisual (c), as tecnoloxías da información e a comunicación (d), o emprendedurismo (e), a educación cívica e constitucional (f) e educación cívica.

13. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS

Dende o Departamento contemplamos a posibilidade de facer actividades conxuntas con outros seminarios de modo que a aprendizaxe, para os alumnos, sexa un proceso multidisciplinar.

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

Asemade o Departamento colaborará coa Biblioteca na organización das distintas conmemoracións.

As materias do Departamento promoven a lectura, acorde co Plan lector do centro, dando acceso a diversos textos, artigos, revistas e libros na biblioteca do Departamento de Xeografía e Historia, dos que se seleccionarán fragmentos para analizar e comentar.

Ademais, por medio da Aula Virtual, recomendaranse diversas lecturas relacionadas cos contidos. Ofreceranse tamén listas bibliográficas e páxinas web de consulta para a realización de traballos e elaboracións.

Ademais destas actividades, integradas na metodoloxía da aula, contemplamos outras de carácter puntual, sempre relacionadas co curriculum da materia, como son:

- a) **Saídas escolares.** A súa realización está suxeita ás propostas do centro e do Departamento. En calquera caso, serán formuladas á Vicedirección co fin de ser aprobadas no Consello Escolar con antelación suficiente.
- b) Tamén se prevé a realización de diversas **actividades** como coloquios, exposicións ou actos, en relación á nosa participación nos distintos **plans e proxectos do centro**. Estaremos en contacto con museos, fundacións e gabinetes didácticos para consultar a oferta que poida favorecer ou completar calquera aspecto da educación histórica.

14. MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AVALIACIÓN E DE MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

Cada curso escolar tratamos de perfilar, no sentido de axustar, modificar, rectificar... os distintos aspectos recollidos na programación do departamento. Para iso, o procedemento seguido pola xefa do Departamento non é outro que o de contribuír á coordinación e seguimento das accións vinculadas co Departamento, e seguir, na medida das posibilidades, as indicacións de todos os membros tanto a través das reunións como das memorias e reflexións de cada docente ao fin de cada trimestre e a fin de curso.

Igualmente, cada curso escolar, a programación é remitida pola xefatura de estudos ao respectivo servizo de inspección que, en último termo, vela polo cumprimento dos indicadores da respectiva programación. O Departamento propón o uso dunha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto; esta pódese realizar ao final de cada trimestre, para así poder recoller as melloras no seguinte. Esta ferramenta descríbese a continuación:

XEOGRAFÍA E HISTORIA 4ºESO

ASPECTOS A AVALIAR	A DESTACAR	A MELLORAR	PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL
Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Portfolio de evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinariedade			

